

Helsingin sosiaaliviraston johtava lakimies **Tapio Rätty** käsittelee neljässä osassa lastensuojelulain pakkokeinojen muutoksia. Eduskunta on hyväksynyt lakimuutokset. Ne tulevat voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun presidentti on vahvistanut lakiuudistuksen.

Lakisivut tarjoavat juridista hyötytietoa sosiaalialan ammattilaisille.

Juristin nurkkaus -palstan lisäksi sivuilla julkaistaan muita sosiaalialan juristien kirjoituksia, lakiuutisia ja lakitiedon verkkopalvelujen esittelyjä.

Vireillä eduskunnassa -palsalle kootaan hallituksen lakiesityksiä.

Kerro meille, mitä aiheita toivot sivuilla käsiteltävän: palaute@sosiaaliturva.fi

LASTENSUOJELULAIN PAKKOKEINOJEN MUUTOKSET, OSA 1/4

Sijaishuollossa olevan lapsen oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa ja muihin hänelle läheisiin ihmisiin on yksi tärkeimmistä huostaanotetun lapsen oikeuksista.

Milloin huostaanotetun lapsen yhteydenpitoa vanhempiinsa voidaan rajoittaa?

Lastensuojelulain mukaiset pakotteet ja rajoitteet ovat nyt rajoitustoimenpiteitä. Lastensuojelulain uudistuksessa myös yhteydenpidon rajoittamista koskevat säännökset ovat muuttuneet.

Lapsen kanssa keskusteltava henkilökohtaisesti

Lastensuojelulaisissa korostetaan lapsen oikeutta henkilökohtaiseen keskusteluun hänen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Lain 26 §:n mukaan lapsen on voitava keskustella sijaishuoltonsa toteuttamista koskevista asioista sosiaalityöntekijänsä kanssa huoltosuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla.

Lähtökohdana on se, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tosiasiallisesti myös keskustele sijaishuollossa olevan lapsen kanssa henkilökohtaisesti hänen ongelmistaan, toiveistaan ja tarpeistaan. Sijaishuoltoa järjestettäessä lapsen mielipide ja toiveet on otettava tarvittavassa määrin huomioon.

Huoltosuunnitelmaan tulee kirjata, miten lapsen oikeus henkilökohtaiseen keskusteluun on turvattu ja toteutettu.

Milloin yhteydenpitoa voidaan rajoittaa?

Lastensuojelulain mukaiset yhteydenpidon rajoittamista koskevat säännökset (25 §) ovat muuttuneet. Niitä voidaan soveltaa riippumatta siitä, onko sijaishuollossa oleva lapsi sijoitettu laitokseen vai perhehoitoon.

Sijaishuollossa olevan lapsen oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa ja muihin hänelle läheisiin ihmisiin on yksi tärkeimmistä huostaanotetun lapsen oikeuksista. Eduskunnan oikeusasiamies on useissa ratkaisuisaan todennut, että mikäli yhteydenpidon määrästä tai sen tavasta on vähäisintäkään erimielisyyttä, asiasta on tehtävä aina päätös, johon asianosaiset voivat hakea muutosta.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on huostaanoton aikana velvollisuus edistää lapsen yhteydenpitoa vanhempiinsa ja tukea esimerkiksi vanhempien tosiasiallisia ja tarvittaessa taloudellisia mahdollisuuksia pitää yhteyttä ja tavata lastaan sijaishuollon aikana. Sijaishuoltopaikan valinnassa on kiinnitettävä huomiota siihen, että yhteyttä voidaan myös tosiasiallisesti pitää. Sijaishuoltopaikan valinta ei saa aiheuttaa sitä, että lapsen oikeus yhteydenpitoon vaikeutuisi tai jopa estyisi.

Perhehoidossa tai laitoshuollossa olevan huostaanotetun lapsen yhteydenpitoa vanhempiinsa tai muihin läheisiinsä voidaan ryhtyä rajoittamaan, jos yhteydenpidosta ei ole voitu sopia huoltosuunnitelmassa tai muutoin hänen vanhempiensa tai muiden läheistensä kanssa. Edellytyksenä on, että yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidolle ja kasvatukselle välttämätöntä tai yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle tai rajoittaminen on välttämätöntä vanhempien tai perheen muiden lasten, perheiden tai laitoksen muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden vuoksi.

Yhteydenpidon rajoittamiseen voidaan ryhtyä myös, jos 12 vuotta täyttänyt lapsi itse vastustaa yhteydenpitoa. Tätä nuoremman lapsen vastustus voi aiheuttaa yhteydenpidon rajoittamisen, jos lapsi on niin kehittynyt, että hänen tahtoonsa voidaan asiassa kiinnittää huomiota.

Miten yhteydenpitoa voidaan rajoittaa?

Yhteydenpidon rajoittaminen voi koskea lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai muita hänelle läheisiä henkilöitä. Rajoitusta koskeva päätös voi koskea myös lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muita yhteydenpitolaitteita tai -välineitä käyttäen, kuten sähköpostitse.

Yhteydenpidon rajoittaminen voi koskea myös lapsen lähettämää tai hänelle osoitettua yksittäistä kirjettä tai siihen rinnastettavaa muuta luottamuksellista viestiä. Tällainen viesti voidaan lukea ja pidättää. Myös muu lähetys voidaan tarkastaa ja pidättää.

Lapselta pidätetyt kirjeet tai muut niihin verrattavat luottamukselliset viestit on säilytettävä erillään muista lasta koskevista asiakirjoista siten, että ne ovat vain lastensuojelulaitoksen johtajan tai toimielimen luottavissa.

Yhteydenpidon rajoituksen ajaksi sijaishuoltopaikan haltuun voidaan ottaa lapsen hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai niiden käyttöä voidaan rajoittaa.

Yhteydenpidon rajoittamisen voimakkain muoto on, ettei lapsen olinpaikkaa ilmoiteta lapsen vanhemmille tai huoltajille huostassa pidon aikana.

Yhteydenpidon rajoittamista voidaan käyttää vain siinä määrin kuin se on kussakin tapauksessa laissa säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi välttämätöntä.

Tehtävä valituskelpoinen päätös

Yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä valituskelpoinen ratkaisu (25 a §). Päätös on aina määräaikainen, jolloin siinä on ilmoitettava se, milloin rajoitus alkaa ja milloin se päättyy. Lisäksi on ilmoitettava rajoituksen syy, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu sekä milaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan. Rajoituksen kesto on enimmillään yksi vuosi.

Päätöksen yhteydenpidon rajoittamisesta tekee sosiaalihuollosta vastaava toimielin. Lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä rajoituksesta voi kuitenkin päättää lastensuojelulaitoksen johtaja. Jos lapsi on sijoitettu perhehoitoon, asiasta päättää toimielin tai delegoitua päätösvaltaa käyttävä viranhaltija.

Olinpaikan ilmoittamatta jättämisestä sijaishuollon aikana päättää toimielin. Jos yhteydenpidon rajoittamista on tarpeen jatkaa tai se on alun perin tarpeen määrätä lyhytaikaisista rajoittamista – enintään 30 vuorokautta – pidemmäksi ajaksi, asiasta päättää toimielin tai delegoitua päätösvaltaa käyttävä viranhaltija.

Yhteydenpidon rajoitusta koskeva päätös ja sen vaikutukset on lakkautettava heti, kun

perusteet yhteydenpidon rajoitukselle ovat poistuneet. Jos yhteydenpidon rajoitusta ei voida kokonaan lakkauttaa, sitä on lievennettävä, jos edellytyksiä voimakkaammalle rajoittamiselle ei enää ole.

Rajoitustoimenpiteistä valittava lievin

Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä ovat aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen sekä erityinen huolenpito. Näistä kokonaan uusia rajoitustoimenpiteitä ovat henkilönkatsastus, lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen ja erityinen huolenpito.

Lain tarkoittamia rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa vain laitoshuollossa olevaan huostaanotettuun lapseen.

Lastensuojelulain mukaisten rajoitustoimenpiteiden keskeisenä tarkoituksena (30 a §) on varmistaa huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen taikka lapsen tai toisen henkilön suojaaminen. Laitoksessa lapsen saa kohdistaa rajoitustoimenpiteitä vain siinä määrin kuin huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen, lapsen oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus välttämättä vaatii.

Rajoitustoimenpiteitä ei saa käyttää muuhun kuin kussakin rajoitussäännöksessä ilmenevään ja siinä hyväksytyyn tarkoitukseen. Rajoitusten käyttäminen esimerkiksi rangaistuksena on kiellettyä.

Käytettävissä olevista toimenpiteistä on valittava lapsen itsemääräämisoikeutta tai muuta perusoikeutta kulloinkin vähiten rajoittava toimenpide. Jos asiassa riittävät lievemmat toimet, rajoituksiin ei saa ryhtyä lainkaan.

Rajoitustoimenpiteiden on siis oltava järkevissä ja kohtuullisissa suhteissa niiden käytölle asetettuun tavoitteeseen nähden. Rajoitukset on toteutettava aina mahdollisimman turvallisesti ja lapsen ihmisarvoa kunnioittaen.

Rajoitustoimenpiteitä ja niiden käytön yksityiskohtaisia edellytyksiä sekä niiden käytön valvontaa käsittelee seuraavissa osissa. ●

Lastensuojelulaki (1983/683) valtion säädöstietopankissa: www.finlex.fi

LAKIUUTISIA

Rikos- ja riita-asioiden sovittelusta aiheutuvat kustannukset korvataan

● Uusi laki rikosasioiden ja riita-asioiden sovittelusta tuli voimaan vuoden alusta. Sovittelupalvelut järjestetään uuden lain edellyttämällä tavalla kesäkuun alusta lähtien.

Valtio korvaa rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminnan järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Korvausten on tarkoitus vastata niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat sovittelutoimistojen ylläpitämisestä, palvelujen tuottamisesta sekä koulutuksesta.

Korvauksen yhteismäärä jaetaan lääninhallitusten kesken. Jaon yleisiä määräytymisperusteita ovat läänin asukasluvun, pinta-ala ja rikollisuustilanne. Palveluntuottajalle maksettavissa korvauksissa sovelletaan samoja määräytymisperusteita.

Uuden rikosasioiden ja riita-asioiden sovittelusta annetun valtioneuvoston asetukseen mukaan valtionkorvauksen kokonaismäärästä maksetaan 70 prosenttia asukasluvun, 15 prosenttia pinta-alan ja 15 prosenttia rikollisuustilanteen perusteella.

Samalla rikosasioiden sovittelun neuvottelukuntaa koskevat säännökset on siirretty uuteen asetukseen.

Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi toimikaudeksi 18.4.2006–17.4.2009 valtioneuvosto on nimennyt yl tarkastaja **Kari Haaviston** sosiaali- ja terveysministeriöstä. ●

www.stm.fi > Neuvottelukunnat

VIREILLÄ EDUSKUNNASSA

JULKISILLE HANKINNOILLE KANSALLISET KYNNSARVOT

Hankintalain mukaiset kansalliset kynnsarvot olisivat tavara- ja palveluhankinnoissa 15 000 euroa, terveydenhoito- ja sosiaalipalveluissa 50 000 euroa ja rakennusurakoissa 100 000 euroa. Kansalliset kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa tarjoajan ja tarjouksen valinnassa noudatetaan samoja pääperiaatteita kuin EU-kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa. Kansalliset kynnsarvot allittaviin hankintoihin lakia ei sovellettaisi.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (HE 50/2006)

Hallituksen esitykset löytyvät valtion säädöstietopankista, Finlexistä. Sieltä selviää myös asian käsittelyvaihe eduskunnassa. www.finlex.fi > Hallituksen esitykset